

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

То було темне, буряне повечір'я.

Невже це єдиний притомний спосіб узяти за барки свого читача?

Хай там що, зараз не про те, адже згодом насунула грозова непроглядна ніч. Невпинно періщив дощ, наводнюючи околиці Венеції*, що у штаті Каліфорнія, а з опівночі блискавиці щодуху прорізали обриси неба. Злива ніяк не вщухала. Хляпало від присмерку аж до самісінького світанку. Надворі не видно було ні душі. Жодна істота не прошмигнула під проливнем. Тіні в бунгало виписувалися тремкими синюватими відблисками. Саме там чатували нічні погутькала, невтомно вичікуючи поганих, а то й цілком кепських вістей. Утім, щось таки снувало тією повіддю за десять миль на південь і десять миль на північ. То було не що інше, як сама Смерть. Звідти несло ще когось. Хтось прудко біг наввипередки зі Смертю, аби постукати у мої тонкі, мов папір, двері, що виходили на узбережжя океану.

Це спантеличило мене, що зігнувся у три погібелі над друкарською машинкою, так, ніби викопував могили. То був єдиний лік у час безсоння. Я тільки-но призвичаївся у цьому склепі, як раптом громовий удар метнувся від моїх дверей, якраз у розпалі бурі.

Я кинувся до дверей, розчахнув їх навстіж, і побачив там, ви тільки уявіть, Констанс Реттіґан, котру всі краще знали як просто Реттіґан.

Міріади спалахів блискавиць промчали небом, здавалося, надлуплюючи його з тріскотом грому. Все

це скидалося на звичайнісіньке фотографування, коли поперемінно виринають темінь і світло, світло і темінь. І так десятки разів. Незрушним залишалося єдине — Реттіган.

Сорокаліття звершень та поразок зійшлося в одній брунатній тюленячій плоті.

Золотава засмага, п'ять футів і два дюйми заввишки. Вона ненастанно тиняється врізнобіч — то прибереде сюди, то знову жене назад, відпливаючи далеко на присмерку і повертаючись удосвіта (принаймні так кажуть), аби виніжуватися на пляжі, коли заманеться, за милі перегукуючись із морськими істотами, а чи блаженствувати у басейні неподалік побережжя, тримаючи в руках по пляшці мартіні, голісінька від тім'я до п'ят, віддаючи себе в обійми сонцю. А то шасне у підвал до зниканого проєктора кінотеатру, щоб окинути оком свій силует, який позачасно мелькає на поплотнілій стелі разом з тінями Еріха фон Штрогейма*, Джека Гілберта*, Рода Ларока*. Потім, залишивши по собі безмовний сміх, знову розчиняється у хвилях прибою, — рухома мішень, невловима ні Часом, ні Смертю.

Констанс.

Реттіган.

— Господи, як ти тут опинився? — її побронзовілим обличчям, що з вигляду нагадувало лице дикунки, котилися сльози, перемішані з дощовими краплями.

— Господи, — проказав я, — а ти як?

— Дай відповідь на моє запитання!

— Мергі вирушила на схід, на якусь педагогічну конференцію. Я ж із усіх сил намагаюся дописати черговий роман. Наше острівне помешкання простоює пусткою. Мій попередній господар сказав, що твої апартаменти вільні, тож можу перебратися сюди для того, аби писати і плавати. От я й осів тут. Заради

Бога, Констанс, забігай усередину, а то промокнеш до останньої нитки.

— Я й так намокла. Відійди вбік!

Хай як дивно, після цієї фрази Констанс ані на крок не зрушила з місця. Мить-другу стояла, вкриваючись дрижаками, під спалахами розгонистої блискавки, яку наздоганяв грім.

Ураз мене осяйнула думка, що я спозирую жінку, яку знаю роками, здавалося, більше, ніж ціле життя, котра то пірнає у море, то виплигує з нього; жінку, чий образ виринав на стелі та стінах підвального кіно-театру, яка проминала, ніби пропливаючи на спині, життям фон Штрогейма та інших безголосих видив.

Незабаром ці картини змінилися. Вона стояла у дверях змаліла од зблисків і грюкотінь, схожа на дитинча; притискала до грудей чорну сумку, обхопивши себе обіруч, аби геть не змерзнути, її очі були затуманені якимось незвіданим жахом.

Я не йняв віри, що та сама Реттіган, немеркнуча зірка кінематографа, навідалася сюди помежи ударів грому.

Врешті-решт я вкотре припросив:

— Заходь же, заходь!

Вона прошепотіла:

— Відійди убік!

А тоді наповзла на мене й одним п'яним поцілунком оповила мій язик, ніби морська іриска, й шугонула в глиб кімнати. Затим повернулася назад і легенько чмокнула мою щоку.

— Боженько, у цьому щось є... — мовила Констанс. — Проте зачекай, я налякана.

Обхопивши лікті, мокра як хлющ, вона розляглася на канапі. Довго не зволікаючи, я стягнув з неї сукню, а тоді закутав її у величезний рушник.

— Ти так поводишся з усіма своїми жінками? — спитала вона, цокаючи зубами.

— Тільки у темні грозові ночі.

— Меггі ні про що не дізнається?

— Реттіґан, не ворушися, заради Бога.

— Тільки те й чую від чоловіків усе своє життя. Хоча рано чи пізно вони все одно встромляють кілок у моє серце.

— Чому ти зціпила зуби? Через те, що ледь не потонула у цьому проливні чи тому що перестрашилася?

— Навіть не знаю, — вона виснажено відхилилася назад. — Я чимдуж гнала сюди, хоча й близько подумати не могла, що ти тут. Відтоді, як ти покинув це місце, збігло чимало води, але, Ісусе, просто несила повірити, що ти знову тут. Порятуй мене!

— Скажи-но, заради Бога, від чого?

— Від смерті.

— Але, Констанс, ніхто не може вберегтися від неї.

— Не кажи більше такого. Я примчала сюди не для того, щоб помирати. О Боже правий, я тут заради того, аби жити вічно.

— Це нагадує молитву, Констанс, аж ніяк не реальність.

— Ти ж вічно житимеш. Твої книжки безсмертні!

— Років сорок, може, не більше.

— Ей, не розкидайся роками. Я б сама не відмовилася від кількох.

— Не відмовляйся краще від питва. Посидь у спокої. Я приніс півплящини «Голд Дака».

— Боженько, а це що таке?

— Я на дух не переносу скотчу, а таке пиття саме для письменника. От спробуй.

— Фу, яка гидота, — вона зробила кілька ковтків і скорчила гримасу. — Хутчіш дай щось інше.

У нашій крихітній ванній я відкопав невеличку флягу з горілкою, прибережену для тих часів, коли ніч здається безкінечною. Констанс вихопила її з моїх рук, викрикуючи:

— Йди до мамці!

Вона залпом почала дудлити алкоголь.

— Повільніше, Констанс!

— Тебе не вганяє у страх моя смерть!

Вона зробила ще три останні ковтки та зі заплющеними очима вручила мені флягу.

— Бог милосердний.

Промовивши це, відразу ж звалилася на подушки.

— Не хочеш послухати, яка чортівня гнала мене з побережжя?

— Не квапся, — я приклав пляшку «Голд Даку» до своїх уст і надпив трохи. — Починай.

— Що ж, — сказала вона, — це була Смерть.

РОЗДІЛ ДРУГИЙ

Мені забаглося більше алкоголю, проте на дні фляги не зосталось ані краплі горілки. Дилькочучи, я увімкнув у залі невеличкий газовий обігрівач, затим обнишпорив кухню і таки знайшов пляшку «Ріпплу».

— Хай тобі грець! — скрикнула Реттіган. — Це нагадує тонік для волосся! — втім, вона далі цмулила питво і пересмикувалася від холоду. — То на чому я завершила?

— На тому, як ти щодуху мчала.

— Авжеж, проте я ще й розповіла, від кого дала драпака.

Парадні двері заторохкотіли від напору вітру.

Я схопив її за руку, і тримав доти, доки не вгавав стукіт.

Опісля Констанс підбрала свою чорну сумочку, витягла звідти куцу книжку і тремтливим порухом простягла її мені.

— Тут.

Я провів очима: «Телефонний довідник Лос-Анджелеса, 1900».

— Боже милостивий! — прошамотів.

— Скажи, з якого дива я це притарабанила? — запитала вона.

Я прогортав довідник від А до Є, Ж, потім зупинився на М, далі на О, згодом на статтях про ТБ і так до самого кінця, глипаючи на імена, імена із забутого року, імена, Мати Божа, імена.

— Це треба як слід обміркувати, — сказала Констанс.

Я розпочав з А — Александр, Альберт, потім зіскочив на Вільям. Перейшов до Б — Берроуз, В —...

— Яка халепа! — прошептів. — Це ж тисяча дев'ятсотий рік, а за вікном тисяча дев'ятсот шістдесятий.

Втупивши погляд у Констанс, помітив, як з-під її немеркнучої літньої засмаги проступала блідість.

— Ці люди... Майже усі вони давно у кращому світі за видноколом вічності.

Я знову зосередився на іменах.

А більшість номерів не варті виїденого яйця. Телефонувати комусь — гине діло. Це не що інше, як...

— Що?

— Книга мертвих.

— В «яблучко».

— Книга мертвих, — проказав я. — Єгиптянська. Тільки-но з гробниці.

— Твоя правда, — сказала Констанс і примовкла.

— Невже хтось надіслав її тобі? — запитав я. — До речі, записки там часом не було?

— Не мало там бути ніякої записки, ти про що?

Я прогорнув ще кілька сторінок.

— Ні про що. Просто, оскільки практично усі, хто є в довіднику, покійники, то з того впливає, що...

— Що незабаром я теж порину в царство тиші.

— Гадаєш, що твоє ім'я буде останнім на сторінках померлих?

— Ага, — сказала Констанс.

Мене проймали дрижаки, тож вирішив підкрутити обігрівач.

— Яка мерзенна річ!

— Справді мерзенна.

— Телефонні книги... — промимрив я. — Мерті дошкуляє, що я ридаю над ними, але все залежить від того, що це за книги і якого року.

— Так, усе від цього залежить. Особливо зараз...

Констанс витягла зі своєї сумочки другу чорну книгу, теж невеличку.

— Розгорни.

Я розгорнув та прочитав: «Констанс Реттіґан». Там ще була зазначена адреса її помешкання на березі моря. Потім окинув оком першу сторінку з прізвиськами на А:

— Абрамс, Александер, Аллен, Аслоп... — читав далі. — Басс, Бенсон, Бенсон, Болдвін, Бредлі...

Нараз відчув, як холод пробирає пальці.

— Тут усі твої друзі, чи не так? Мені відомі їхні прізвиська.

— І що з того?

— Не всі, але більшість із них спочивали на Форест-Лон*. І от їх відкопали сьогоднішнього повечір'я. Це цвинтарна книга, — сказав я.

— І вона гірша від тієї, що за тисяча дев'ятсотий рік.

— Чому?

— Я віддала її кілька років тому. Голлівудським помічникам. Ніяк не наважилася викреслювати імена.

Список небіжчиків щоразу поповнювався. Лише кілька zostалися живими. Але я, здавалося, позбулася цієї книжки. І ось вона знову тут. Я натрапила на неї увечері, коли поверталася з купання.

— О Боже, невже ти плаваєш за такої погоди?

— І як дощить, і як сонячно. Ввечері, коли якраз ішла додому, побачила, що вона розпростерлася посеред подвір'я, наче надгробок.

— А ніякої записки не було?

— Чого тобі забракло?! Тим усе сказано.

— Ісусе Христе, — я прихопив старий довідник в одну руку і невеличкий записник Реттіган з іменами та числами в іншу.

— Дві «майже книги» мертвих, — мовив.

— Майже так, — згодилася Констанс. — Поглянь сюди, і сюди, і ще сюди.

Вона показала три імені на трьох сторінках, кожне з яких було обведене червоним чорнилом і помічене хрестиком.

— Ці прізвища є особливими?

— Авжеж, важливими. АВ мертвий. Принаймні я так вважаю. Хіба не бачиш, що вони позначені?

— Біля кожного проставлений хрестик. Гадки не маю, що це все могло б означати?

— А що, коли обведені помруть? Вони наступні в черзі?

— Так, тобто ні. Я не знаю напевне нічого, крім того, що мені лячно. Поглянь.

Її ім'я вирізнялося на початку списку. Воно теж було обведене червоним кружальцем і позначене хрестиком.

Книга мертвих і на додачу перелік тих, хто незабаром, радше за все, до них приєднається?

— Що ти відчуваєш на дотик, тримаючи в руках книгу?

— Холоднечу, — зронив я. — Вона невимовно холодна.

Дощ тарабанив по даху дому.

— Хто б міг утнути з тобою таке, Констанс? Назви бодай кількох.

— Трясця твоєї матері, та їх не перелічити, — вона на мить притихла, а потім додала: — А коли скажу дев'ятсот, тоді повіриш? Можеш докинути чи відняти дюжину.

— Боже мій, сила-силенна підозрюваних!..

— По-твоєму, це багато за тридцять років? Справжній мізер.

— Мізер? — вирвалось у мене.

— Вони вишиковувались у шеренги на пляжі.

— Тобі не варто було їх прикликати.

— Навіть коли усі майже в унісон вигукували «Реттіган»?!

— Не треба було прислухатися.

— Що ти верзеш? Це нагадує зібрання баптистів.

— Даруй.

— Пусте.

Вона замашно великим ковтком вижлуктала все, що зосталося в плящі, й скривилася.

— Допоможеш розшукати того покидька чи покидьків, якщо то справа рук двох? Можливо, що Книгу мертвих ця погань надсилала окремо.

— Я не детектив, Констанс...

— Якщо мені не зраджує пам'ять, то хіба не ти ледь не потонув у каналі з тим психом Шранком.

— І...

— Хіба не тебе я бачила у Нотр-Дамі на студії «Фенікс» з отим Горбанем? Заради усього святого, допоможи матері.

— Дай-но мені кимарнути. Потім обміркую все як слід.

— Постривай! Який сон тобі забрів у голову?! Краще поворуши цими старими кістками. Ну ж бо...

Вона підвелася, тримаючи в руках дві Книги мертвих, пройшлася кімнатою, відчинила двері. У темряві пульсував дощ, а прилив щосили розмивав побережжя. Враз Констанс націлилася...

— Зачекай! — крикнув їй. — Якщо я таки надумаюся допомогти, то без книги тут ніяк не обійтися.

— От молодчина.

Вона зачинила двері.

— Ліжко та обійми? І жодної тобі зарядки, згода?

— Я над цим навіть не задумувався, Констанс.

РОЗДІЛ ТРЕТІЙ

За чверть третя, у розпалі буревісної ночі, грізні удари блискавки проштрикнули клопоть землі позаду мого бунгало. Потім несамовито вготив грім. Аж мишва здохла у стінах.

Реттіган зіпнула на ноги прямісінько у ліжку.

— Врятуйте мене! — завищала вона.

— Констанс, — сказав я, промацуючи очима тіняву, — кого молиш: себе, мене, а чи взиваєш Господа?

— Кого-небудь, хто слухає.

Ми нашорошили вуха.

Вона обляглася на моїх руках.

Рівно о третій ночі тишу прорізав телефонний дзвінок. Саме тоді, коли переставляються душі усіх тих, кому забаглося відійти.

Я підняв слухавку.

— Хто з тобою у ліжку? — поспитала Меггі, говорячи звідкись, де ані чутки не чувати було про дощі та вітряниці.

Я глипнув на побронзовіле обличчя Констанс, її блідий череп, зачасний за зміненою літньою плоттю.